

"...

I- İPTAL ve YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

Dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"II. GEREKÇELER

1) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 8 inci Maddesiyle 4458 Sayılı Gümrük Kanununa 218 inci Maddeden Sonra Gelmek Üzere Eklenen 218/A Maddesinin Anayasaya Aykırılığı

4458 sayılı Gümrük Kanununa eklenen 218/A maddesiyle, Gümrük ve Ticaret Bakanlığına, 08.06.1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun uyarınca yaptırarak işletme hakkını verdiği gümrük kapıları ve/veya lojistik merkezlerini, işletme süresi bittikten sonra 30 yılı geçmemek üzere, 24.11.1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunun 18 inci maddesinde belirtilen kiralama ve/veya işletme hakkının verilmesi yöntemleri ile 3996 sayılı Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin ikincil mevzuattaki görevlendirme usullerini kıyas yoluyla uygulayarak devretme yetkisi verilmekte ve devirlerin yöntemini, değer tespit komisyonu ve görevlendirme komisyonu üyelerini, bu komisyonların çalışma usul ve esasları ile diğer hususları belirlemeye Gümrük ve Ticaret Bakanı yetkili kılınmaktadır.

Türkiye'nin gümrük kapıları ve/veya lojistik merkezleri, 08.06.1994 tarihli ve 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun hükümlerine göre özel sektör işletmelerine (birçoğu Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğine) "Yap-İşlet-Devret" modeli çerçevesinde işletme hakkının 25-30 yıl süreyle devredilmesini öngören özel hukuk sözleşmeleriyle yaptırılmıştır.

3996 sayılı Kanunun "Süre" başlıklı 7 nci maddesinde, sözleşmelerin süresinin 49 yıldan fazla olamayacağı belirtilirken; "Devir" başlıklı 9 uncu maddesi, "Bu Kanuna göre sermaye şirketi veya yabancı şirket tarafından yapılan yatırım ve hizmetler, sözleşmenin sona ermesi ile birlikte her türlü borç ve taahhütlerden ari, bakımlı, çalışır ve kullanılabilir durumda bedelsiz olarak kendiliğinden idareye geçer." şeklinde kurallaştırılmıştır.

Bu hükümlere göre, 3996 sayılı Kanun hükümlerine göre "Yap-işlet-Devret" modeli kapsamında yaptırılan gümrük kapıları ve/veya lojistik merkezlerinin sözleşmelerinde belirtilen işletme süresinin sona ermesi ile birlikte her türlü borç ve taahhütlerden ari, bakımlı, çalışır ve kullanılabilir durumda bedelsiz olarak kendiliğinden Gümrük ve Ticaret Bakanlığına geçmesi hukuksal bir zorunluluktur.

Mülkiyeti kendiliğinden Gümrük ve Ticaret Bakanlığına geçecek gümrük kapıları ve/veya lojistik merkezlerindeki kamu hizmetlerinin kamu personeli eliyle kamu hukukuna tabi süreçlerde yürütülmek yerine, yürütülen kamu hizmetinin kiralama veya işletme hakkının devredilmesi suretiyle özelleştirilmesi düşünülüyorsa, bunun esas ve usulleri 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunda eksiksiz bir şekilde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Gerçekten de 4046 sayılı Kanunun "Kamu Hizmetlerinin Gördürülmesinin Özelleştirilmesi" başlıklı 15 inci maddesi, "Kamu hizmeti gören kuruluşların mülkiyet devri suretiyle özelleştirilmesine ilişkin konularda bu Kanunun 1 inci maddesinde öngörülen ayrı kanunlarla düzenleme yapılmasına ilişkin şartlar saklı kalmak kaydıyla;

a) Genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların mal ve hizmet üretim birimleri ve varlıklarının (baraj, gölet, otoyol, yataklı tedavi kurumları, limanlar ve benzeri diğer mal ve hizmet üretim birimleri),

b) Bu Kanunun 35 inci maddesinin (B) bendinde belirtilen ve kamu hizmeti gören tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri üreten kamu iktisadi kuruluşları ile bunların müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimlerinin,

İşletme haklarının verilmesi veya kiralanması ve mülkiyetin devri dışındaki benzeri diğer yöntemlerle özelleştirilmesi bu Kanun hükümleri çerçevesinde yapılır.

Genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların sadece tekel niteliğindeki mal ve hizmet üretim faaliyetleri ile kamu iktisadi kuruluşlarının temel kuruluş amaçlarına uygun mal ve hizmet üretim faaliyetleri imtiyaz addolunur. Bunların dışındakiler imtiyaz sayılmaz. Bu madde gereğince imtiyaz sayılan faaliyetlerle ilgili olarak yapılacak anlaşma ve sözleşmeler imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri niteliğinde olup, diğer kanunların bu hususları düzenleyen özel hükümleri saklıdır.

Bu madde gereğince işletme hakkı verilmesi, kiralama veya benzeri diğer yöntemlerle kullanma hakkının devri süresi 49 yılı geçemez." şeklinde kurallaştırılmış; özelleştirme yöntemleri, değer tespiti ve ihale yöntemleri ise 18 inci maddesine konu oluşturmıştır.

Kamu hizmetine özgülenmiş mal ve hizmet üretim birimleri ile varlıklarının işletme hakkının devri veya kiralanması yoluyla özelleştirilmesi 4096 sayılı Kanunda düzenlenirken; 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanunda ise, Kanunda sayılan yatırım ve hizmetlerin "Yap-İşlet-Devret" yöntemiyle, sözleşmede öngörülen süre içinde yaptırılması ve sözleşmede öngörülen süre içinde işletildikten sonra idareye devrine ilişkin düzenlemelere yer verilirken; gerek 3996 sayılı Kanunda, gerekse 94/5907 sayılı BKK ile yürürlüğe giren "3996 Sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanunun Uygulama Usul ve Esaslarına İlişkin Karar"da, kamu hizmetine özgülenmiş mal ve hizmet üretim birimleri ile varlıkların işletme hakkının devri veya kiralanması yoluyla özelleştirilmesine ilişkin olarak doğrudan ya da kıyas yoluyla uygulanacak herhangi bir hukuksal düzenlemeye yer verilmemiştir.

Bu bağlamda, 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle 4458 sayılı Gümrük Kanununa 218 inci maddeden sonra gelmek üzere eklenen 218/A maddesindeki düzenlemeler, herhangi bir hukuksal ihtiyacı karşılamadığı gibi herhangi bir hukuksal ihtiyaçtan da kaynaklanmamakta; düzenleme, 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun uyarınca yaptırarak işletme hakkı verilen ve işletme süresi bittikten sonra mülkiyeti kendiliğinden Gümrük ve Ticaret Bakanlığına geçen gümrük kapıları ve/veya lojistik merkezlerindeki kamu hizmetlerinin kiralama veya işletme hakkının devredilmesi suretiyle özelleştirilmesine ilişkin 4046 sayılı Kanunda Özelleştirme Yüksek Kurulu (md. 3, 13 ve 17) ile Özelleştirme İdaresi Başkanlığına verilen (md. 4) görev ve yetkilerin bertaraf edilerek, işletme hakkının devri veya kiralama

yoluyla özelleştirme uygulamaları hakkında, 3996 sayılı Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin ikincil mevzuatta kıyas yoluyla uygulanacak herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen, 3996 sayılı Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin ikincil mevzuatta görevlendirme usullerinin kıyas yoluyla uygulanması görüntüsü/örtüsü altında, tamamen Gümrük ve Ticaret Bakanının keyfi uygulamalarına bırakılması tercihine hukuksallık kazandırmak amacıyla yasalaştırılmıştır.

Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Hukuk devleti, siyasal iktidarı hukukla sınırlayarak ve devlet etkinliklerinin düzenle sürdürülebilmesi için gerekli olan hukuksal alt yapıyı oluşturarak aynı zamanda istikrara da hizmet eder. Bu istikrarın özü hukuki güvenlik ve öngörülebilirliktir. Hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik sağlanabilmesi ise, kuralların genel, soyut, açık ve anlaşılabilir olmalarına bağlıdır. Kamu hizmetine özgülenmiş mal ve hizmet üretim birimleri ile varlıklarının işletme hakkının devri veya kiralanması yoluyla özelleştirilmesine ilişkin kuralların da bu nitelikleri taşıması hukuk devletinin bir gereği olduğu kadar, idarenin işlemlerini hukuka uygun bir şekilde nasıl yapılması gerekeceğinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde yargı denetiminin sağlanabilmesi için yönetimin görev ve yetkilerinin sınırının yasalarda açıkça gösterilmesi de bir zorunluluktur.

Öte yandan hukuk devleti olabilmenin bir başka göstergesi de yasalarda "genellik" ilkesine uyulmasıdır. Yasaların genelliği ilkesi, özel, aktüel ve geçici bir durumu gözetmemeyi, belli bir Bakanlıkı hedef almamayı, aynı durumda olan tüm özelleştirmelerin aynı kurallara bağlanmasını zorunlu kılar.

Bu bağlamda, iptali istenen kural, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşınamaması nedeniyle yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi, hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmamaktadır.

Anayasa Mahkemesi kararlarında vurgulandığı üzere, hukuk devletinin vazgeçilmez öğeleri içinde yer alan "yasaların kamu yararına dayanması" ilkesiyle bütün kamusal girişimlerin temelinde bulunması doğal olan kamu yararı düşüncesinin yasalara egemen olması, kamu hizmetine özgülenmiş mal ve hizmet üretim birimleri ile varlıklarının işletme hakkının devri veya kiralanması yoluyla özelleştirilmesine ilişkin kurallarda bu esası gözetmesi ve özelleştirmeye ilişkin olarak yürürlükte yasal kurallar bulunurken, bu kuralları bertaraf ederek özelleştirmelerde keyfiliğe hizmet eden düzenlemelerden kaçınması gerekir. Yasakoyucunun kişisel, siyasi ya da saklı bir amaç güttüğü durumlarda, yani kamu yararına yönelik olmayan başka bir amaca ulaşmak için bir konuyu yasayla düzenlediği durumlarda bir "yetki saptırması" ve giderek de amaç ögesi bakımından yasanın sakatlığı ve dolayısıyla Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesine aykırılığı söz konusu olur.

Anayasanın 7 nci maddesinde yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği kurallaştırılırken; 47 nci maddesinin üçüncü fıkrasında, devletin, kamu iktisadi teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve

usullerin kanunda gösterileceği; dördüncü fıkrasında ise, devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek ve tüzel kişilere yaptırılabilceği veya devredilebileceğinin kanunla belirleneceği kurallarına yer verilmiştir.

Anayasaya göre yürütmenin asli düzenleme yetkisi, Anayasanın gösterdiği ayırık haller dışında yoktur. Bu yetki Anayasanın 7 nci maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiştir ve devredilemez. Yürütme, ancak yasayla asli olarak düzenlenmiş alanda kural koyabilir. Yasayla düzenleme ilkesi, düzenlenen konudan yalnız kavram, ad ve kurum olarak söz edilmesini değil, bunların yasa metninde kurallaştırılmasını gerekli kılar. Kurallaştırma ise, düzenlenen alanda temel ilkelerin konulmasını ve çerçevenin çizilmiş olmasını ifade eder. Ancak bu koşulla uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi yürütme organının takdirine bırakılabilir. Bu bağlamda, yasakoyucu, belli konularda gerekli kuralları koyacak, çerçeveyi çizecek, eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacak, idare, ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyarak yasanın uygulanmasını sağlayacaktır. İptali istenen düzenlemelerdeki, gümrük kapıları ve/veya lojistik merkezlerini 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunun 18 inci maddesinde belirtilen kiralama ve/veya işletme hakkının verilmesi yöntemleri ile 3996 sayılı Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin ikincil mevzuattaki görevlendirme usullerini kıyas yoluyla uygulama gibi bir usulle devretme yetkisi veren ve hiçbir ilke konulmadan ve çerçeve çizilmeden devirlerin yöntemini, değer tespit komisyonu ve görevlendirme komisyonu üyelerini, bu komisyonların çalışma usul ve esasları ile diğer hususları belirleme yetkisini Gümrük ve Ticaret Bakanına veren düzenlemeler; yasama yetkisinin devri sonucunu doğurduğundan Anayasanın 7 nci maddesiyle ve düzenlemelerin yasallığı ilkesiyle bağdaşmadığı için de Anayasanın 47 nci maddesine aykırılık oluşturur.

Yukarıda açıklandığı üzere, 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 8 inci maddesiyle 4458 sayılı Gümrük Kanununa 218 inci maddeden sonra gelmek üzere eklenen 218/A maddesi, Anayasanın 2 nci, 7 nci ve 47 nci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

2) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 19 uncu Maddesi ile Değiştirilen 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 1 inci Maddesinin Beşinci Fıkrasının İkinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun "Kooperatif ve birliklerdeki ortaklık payları rehin veya haciz edilemeyeceği gibi başka bir kooperatif ya da birlikle birleşme hali dışında devredilemez." şeklindeki fıkrası, 6455 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi ile "Kooperatif ve birliklerdeki ortaklık payları rehin ve haciz edilemez. Ortaklık paylarının devri örnek anasözleşmede belirtilen şartlarla yapılabilir." şeklinde değiştirilmiştir.

4572 sayılı Kanunun 24 üncü maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Kanunun 7 nci maddesinde ise, "Kooperatif ve birliklerin örnek anasözleşmeleri, birliklerin görüşü alınarak Bakanlıkça hazırlanır. Bakanlıkça, bu Kanunda açıkça örnek anasözleşmelerde düzenleneceği belirtilen hususlara ilişkin hükümlerde, birliklerin görüşü de alınarak doğrudan veya birliklerin yarıdan bir fazlasının yönetim kurullarının bu konudaki müşterek isteği ve Bakanlığın oluru ile değişiklik yapılabilir." denilmiştir. Bu düzenlemelerden de anlaşılacağı üzere iptali istenilen cümle ile, ortaklık paylarının devrine imkan tanınmakta ancak, bunun

şartları önceki düzenlemede olduğu üzere yasa ile belirlenmeyip, Bakanlığın iradesine bırakılmaktadır.

Pay devri, kooperatif ve birliklerin sermayeleri ile doğrudan ilişkisi olan bir işlemdir. Sermaye bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamıdır. Kooperatif ve birlik ortakları da sahip oldukları ortaklık payları kadar sermayeyi teşkil eden anapara ve paraya çevrilebilir mallar üzerinde mülkiyet hakkına sahiptirler. Bu nedenle ortaklık paylarının devrinin, mülkiyet hakkının kullanılması anlamına geldiği çok açıktır.

Anayasanın 35 inci maddesinde, "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." denilerek, mülkiyet ve miras hakları Anayasal bir kurum olarak güvence altına alınmıştır.

İptali istenilen cümle ile, ortaklık payların devir şartlarının diğer bir anlatımla sınırlamaların kanunla yapılmayıp idarenin iradesine bırakılması Anayasanın 35 inci maddesine aykırıdır.

Diğer taraftan 4572 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde bu kanunun amacı, ".tarım satış kooperatif ve birliklerini etkin ve sürdürülebilir bir şekilde özerk ve malî yönden bağımsız kılmak." olarak açıklanmıştır. Tarım satış kooperatif ve birliklerinin sermayesiyle ve dolayısıyla mali yapısıyla doğrudan ilişkili olan ve ortaklığa bağlı hakların özellikle yönetim, seçme ve seçilme haklarının kullanımı bakımından da büyük önem taşıyan pay devrinin, tarım satış kooperatif ve birliklerinin özerkliğinin ve mali yönden bağımsız olmalarının temel nedeni olduğundan, Kanunun 1 inci maddesinde açıklanan amaca uygun olmayıp, kooperatif ve birliklerin özerlik ve bağımsızlıklarını zedelediğinden kamu yararına dayanmamaktadır.

Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, her eylem ve işlemi hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumları benimseyen, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, yasaların üstünde Anayasanın ve yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. <<Yasaların kamu yararına dayanması>> gereği kuşkusuz hukuk devletinin temel değerlerinden birini oluşturmaktadır. Bu nedenle de iptali istenilen cümle Anayasanın 2 nci maddesine de aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 19 uncu maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesi, Anayasanın 2 nci ve 35 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

3) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 20 nci Maddesi ile Değiştirilen 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 3 üncü Maddesinin İkinci Fıkrasındaki "ürün alım bedelini hesaplama ve ödeme şekline, kredi kullanmalarına, yatırımlarına, gelir-gider farklarının dağıtımına ve giderlerin paylaşımına" İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

4572 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde, kooperatif ve birliklerin çalışma konuları ile ürün alım ve değerlendirme işlemlerine ilişkin esasların örnek anasözleşmelerde gösterileceği belirtilmekte iken bu maddeyi değiştiren 6455 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki iptali istenen cümle ile "ürün alım bedelini hesaplama ve ödeme şekline, kredi kullanmalarına, yatırımlarına, gelir-gider farklarının dağıtımına ve giderlerin paylaşımına" ilişkin usul ve esasların da örnek sözleşmelerde gösterileceği belirtilmiş, dolayısıyla bu hususları düzenleme yetkisi de Bakanlığa verilmiştir.

Ürün alım bedelini hesaplama ve ödeme şekline, kredi kullanmalarına, yatırımlarına, gelir-gider farklarının dağıtımına ve giderlerin paylaşımı, tarım satış kooperatif ve birliklerinin mali ve finansal konularıyla doğrudan ilişkili faaliyetler olup, kooperatifler ve birliklerin özerkliğinin ve mali yönden bağımsız olmalarının temel koşulları olduğundan bu faaliyetlere ilişkin yetkilerin ellerinden alınarak idareye verilmesi, 4572 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde tanımlanan amaçla bağdaşmayıp kooperatifler ve birliklerin özerkliğinin ve mali yönden bağımsız olmalarını zedeleyen bir düzenlemedir.

Diğer taraftan kooperatifler ve özellikle de Birlikler, 4572 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 2000 yılından bu yana ürün alım bedelini ödeme şekli, kredi kullanımı, yatırımlar gibi konularda, piyasa koşullarına göre farklı fiyat uygulaması, avans ödeme ile ürün alımı, ortaklara bankalar vasıtasıyla kredi kullandırılması, ekonomik koşullara göre yatırımların durdurulması gibi piyasa hareketleri karşısında risklerini azaltan, finansman ihtiyaçlarına göre uygun sistemler geliştirmiş ve büyük uğraşlar sonucu bu sistemlerin ortakları tarafından benimsenmesini de sağlamışlardır. Bu konularda Bakanlığın anasözleşmeler ile farklı uygulamalar getirmesi Birliklerin ve Kooperatiflerin yanında ortakları ile de büyük sorunlara neden olabilecektir.

Bütün bu nedenler iptali istenilen İbarenin, kamu yararına dayanmadığının açık bir göstergesidir.

Açıklanan nedenlerle, 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 20 nci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki "ürün alım bedelini hesaplama ve ödeme şekline, kredi kullanmalarına, yatırımlarına, gelir-gider farklarının dağıtımına ve giderlerin paylaşımına" ibaresi, Anayasanın 2 nci maddesine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

4) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 21 inci Maddesi ile Değiştirilen 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının İlk Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

01.06.2000 tarihli ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun;

4 üncü maddesinin birinci fıkrasının, "Kooperatif ve birliklerin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur." şeklindeki ilk tümcesi, 6455 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, "Birlik ve kooperatif organları genel kurul ve yönetim kuruludur." biçiminde değiştirilerek, denetim kurulu Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin organları arasından çıkarılırken;

5 inci maddesinin birinci fıkrasındaki, "Bakanlık, belirleyeceği usul ve esaslar dahilinde kooperatif ve Birliklerin işlem, hesap ve varlıkları ile mali tablolarını 01.06.1989 tarihli ve 3568 sayılı Kanuna göre denetim yetkisine sahip bağımsız denetim kuruluşlarına denetlettirmelerini isteyebilir." kuralı ise, 6455 sayılı Kanunun 22 nci maddesiyle, "Bakanlıkça ortak sayısı ve ciro gibi kıstaslar dikkate alınarak belirlenen birlikler, 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tabidir." şeklinde değiştirilerek, bir yandan Bakanlığın talebi, Bakanlıkça belirlenen kıstaslara dönüştürülürken; diğer yandan 6102 sayılı Kanuna göre yapılacak bağımsız denetim, Bakanlıkça belirlenen birlikler ile sınırlandırılarak, Bakanlığın belirlemesinin dışında kalan birlikler ile kooperatifler bağımsız denetim yanında kooperatif ve birlik organı denetim kurulu denetiminin de dışına çıkarılarak denetimsiz kooperatif ve birlikler yaratılmaktadır.

Anayasanın 171 inci maddesinde, Devlete milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alma görevi verilmiştir.

Anayasanın Devlete verdiği bu görev bağlamında yürürlüğe konulan 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında, üreticilerin karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını sağlamak, ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla, aralarında sınırlı sorumlu, değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri kurabilecekleri belirtilirken; dördüncü fıkrasında, kooperatiflerin sermayelerinin ortak üreticilerin, birliklerin sermayelerinin ise ortak kooperatiflerin taahhüt edecekleri ortaklık paylarından oluşacağına yer verilmiş; 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise, kooperatif ve birliklerin, ortakların ve gerektiğinde diğer üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek, meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik menfaatlerini korumak konularında çalışacakları kurala bağlanmıştır.

Bu bağlamda, tarım satış kooperatifleri, üreticiler arasında karşılıklı yardım ve dayanışma ile mesleki ihtiyaçların karşılanması ve ürünlerin daha iyi şartlarda değerlendirilerek ekonomik menfaatlerin korunması amacıyla, sermayesini üretici ortakların koyduğu, sermayesiyle sorumlu, değişir ortaklı ve değişir sermayeli tüzel kişilerdir.

Diğer yandan, 4572 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında, 4572 sayılı Kanunun 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ayrılmaz bir parçası olduğu belirtildikten sonra Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri hakkında sırasıyla, 4572 sayılı Kanun, 4572 sayılı Kanunda açıkça örnek anasözleşmelerde düzenleneceği belirtilen hususlarda örnek anasözleşmeler, 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun anonim şirketlerle ilgili hükümlerinin uygulanacağı kurala bağlanmıştır; 1163 sayılı Kanunun 65 - 69 uncu maddelerinde "Denetçiler" düzenlenmiştir; 65 inci maddesinde, genel kurulun denetleme organı olarak en az bir yıl için bir veya daha fazla denetçi ile yedek denetçiler seçeceği, denetçiler ile yedeklerinin kooperatif ortakları arasından olmasının şart olmadığı ve denetçilerin genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik edeceği belirtilmiştir.

Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri, ortaklarının mesleki ihtiyaçlarını karşılamak, ürünlerini daha iyi şartlarda değerlendirerek ekonomik çıkarlarını korumak amacıyla ortaklarının koyduğu sermayeyle kurulan ve organlarında ortaklarının oylarıyla görev alınan demokratik kitle örgütleridir.

Anayasanın 2 nci maddesinde "demokratik devlet" ilkesi Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılmış; 171 inci maddesinde ise devlete kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alma görevi verilmiştir. Demokratik devlet ilkesi, yönetimin hesap verebilirliğinin sağlanmasını gerektirir. Kooperatif ve birliklerde ortakların seçimiyle oluşan yönetim kurullarının hesap ve işlemleri ile faaliyetlerinin, ortakların seçimiyle oluşan denetim kurulları tarafından ortaklar adına denetlenmesi ve yönetimin hesap verebilirliğinin sağlanması, demokratik devlet ilkesinin gereğidir.

İptali istenen "Birlik ve kooperatif organları genel kurul ve yönetim kuruludur." düzenlemesiyle, Birlik ve kooperatiflerin denetim kurulları ortadan kaldırılarak, Birlik ve kooperatif yönetim kurullarının hesap ve işlemleri ile faaliyetlerinin, Birlik ve kooperatiflerin oylarıyla seçilen denetim kurulları tarafından genel kurulları adına denetlenmesinin önüne geçilmekte ve böylece genel kurula, genel kurul tarafından seçilmiş denetim kurulları tarafından genel kurul adına yapılmış denetim raporları temelinde hesap vermekten azade kılınmış yönetim kurulları yaratılmaktadır. Demokratik hukuk devletinde temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alınması ve yönetimlerin hesap verebilirliğinin sağlanması esas olduğundan, Birlik ve kooperatiflerin yönetim kurullarının hesap verebilirliğini ortadan kaldıran düzenleme Anayasanın 2 nci maddesindeki demokratik devlet ilkesiyle bağdaşmadığı gibi, devlete Anayasanın 171 inci maddesiyle verilmiş kooperatifçiliğin gelişmesi için gerekli tedbirleri alma görevine de aykırılık oluşturur.

Anayasa Mahkemesinin bir çok kararında belirtildiği üzere, Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, bütün etkinliklerinde hukuka ve Anayasaya uyan, işlem ve eylemleri bağımsız yargı denetimine bağlı olan devlettir. Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

6455 sayılı Kanunun 21 inci maddesiyle, bir yandan denetim kurulu Tarım Satış Kooperatif ve Birliklerinin organları arasından çıkarılırken; diğer yandan 22 nci maddesiyle 6102 sayılı Kanuna göre yapılacak bağımsız denetim, Bakanlıkça ortak sayısı ve ciro gibi ölçütlerle belirlenen Birlikler ile sınırlandırılarak, Bakanlığın belirlemesinin dışında kalan Birlikler ile kooperatiflerin tamamının bağımsız denetim yanında denetim kurullarının da denetimi dışına çıkarılarak denetimsiz kooperatif ve Birlik yönetim kurulları yaratılmasında, adalet, hakkaniyet ve kamu yararı olduğu ileri sürülemez. Denetim kurullarının yasayla ortadan kaldırılması yoluyla kooperatif ve birlik yönetim kurullarının hesap ve işlemleri ile faaliyetlerinin denetim dışına taşınarak hesap verebilirliklerinin ortadan kaldırılması, adalet anlayışına sığmadığı, hakkaniyetle bağdaşmadığı ve kamu yararına olmadığı için iptali istenen düzenleme Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Öte yandan, ortak sayısı ve ciro gibi ölçütlere göre Bakanlık tarafından belirlenen Birlikler 6102 sayılı Kanuna göre denetlenir ve denetim giderleri Birlik bütçesinden ödenirken; Bakanlığın belirlemesi dışında kalan Birlikler ile kooperatiflerde ve ayrıca 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan diğer kooperatif ve birliklerde 6102 sayılı Kanuna göre denetim yapılmayacaktır. Dolayısıyla iptali istenen düzenleme, 4572 sayılı Kanunda ve ayrıca 4572 sayılı Kanun ile 1163 sayılı Kanunda hukuki konumları aynı olan Birlik ve kooperatiflere

farklı işlem ve mali yükümlülükler getirilmesi sonucunu doğurduğundan, Anayasanın 10 uncu maddesindeki yasa önünde eşitlik ilkesine de aykırıdır.

Yukarıda açıklandığı üzere 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 21 inci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının "Kooperatif ve birliklerin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur." şeklindeki ilk tümcesi, Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 171 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

5) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 21 inci Maddesi ile Değiştirilen 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü Maddesinin İkinci Fıkrasının Son Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

4572 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde Yönetim kurulunun ayda bir kez olağan olarak toplanacağı, kooperatif ve birlik işlerinin zorunlu kıldığı durumlarda ise gerekçeli olarak, olağanüstü toplanabileceği hükme bağlanmış, ancak iptali istenen cümle ile "Yönetim kurulu üyelerine ayda en fazla iki toplantı için huzur hakkı ve harcırah ödenebilir." denilerek yönetim kurulu üyelerinin huzur hakkı ve harcırah miktarlarına sınırlama getirilmiştir.

4572 sayılı Kanunun 6455 sayılı Kanun ile değiştirilen 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında "Birlik yönetim kurulu, karar organı olarak kanun, anasözleşme ve genel kurul kararları doğrultusunda birlik faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin ilke ve esasları saptar, yıllık iş programları, politika ve stratejiler ile personel politikasını belirler, iş ve işlemlerin bunlara uygun yürütülmesini gözetir, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarının yerine getirilmesini denetler ve açıkça genel kurulun yetkisinde tanımlanan hususlar dışında birliğin işletme konusunun ve amacının gerçekleştirilmesi için gerekli olan kararları alır." hükmüne yer verilmiş, 4572 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde de "Kooperatif ve birlikler; ortakların ve gerektiğinde diğer üreticilerin ürünlerini daha iyi şartlarla değerlendirmek, meslekî faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak ve ekonomik menfaatlerini korumak konularında çalışırlar." denilerek birlik ve kooperatif yönetim kurullarına önemli görevler ve sorumluluklar verilmiştir.

Bu görev ve sorumlulukların yerine getirilebilmesi için birlik yönetim kurullarının gerektiğinde ayda ikiden fazla toplanabileceği açıktır. Nitekim 4 üncü maddede kooperatif ve birlik işlerinin zorunlu kıldığı durumlarda birlik gerekçeli olarak olağanüstü toplanabileceği hükme bağlanmış olması da bunun açık bir göstergesidir.

Anayasanın 18 inci maddesinde hiç kimsenin zorla çalıştırılmayacağı, angaryanın yasak olduğu belirtilmiştir. Madde gerekçesinde angarya, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılması olarak tanımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında da angarya, bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma olarak tanımlanmıştır. Angarya yasağı çalışma veya sağlanan hizmetin karşılığının mutlak surette ödenmesini gerektirir.

Bu nedenle yönetim kurulu üyelerinin huzur hakkı ve harcırah miktarlarına sınırlama getiren iptali istenen cümle, Anayasanın 18 inci maddesine aykırıdır.

Diğer taraftan yasa koyucu, düzenleme yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak

üzere üç alt bileşenden oluşmaktadır. "Elverişlilik", getirilen kuralın ulaşılacak istenen amaç için elverişli olmasını, "gereklilik", getirilen kuralın ulaşılacak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve "orantılılık" ise getirilen kural ve ulaşılacak istenen amaç arasında var olması gereken ölçüyü ifade etmektedir.

Ölçülülük ilkesi nedeniyle Devlet, sınırlamadan beklenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengeyi sağlamakla yükümlüdür. İptali istenen kural kamu yararı ve bireyin (yönetim kurulu üyelerinin) hakları arasında adil bir denge oluşturmadığından ölçülülük ilkesine ve dolayısıyla hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu açıktır.

Açıklanan nedenlerle 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 21 inci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi, Anayasanın 2 nci ve 18 inci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

6) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 22 nci Maddesi ile Değiştirilen 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 5 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenen ibare ile, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilgili hükümlerine göre bağımsız denetime tabi olacak birliklerin, "ortak sayısı ve ciro gibi" kıstaslar dikkate alınarak Bakanlıkça belirleneceği belirtilmiştir. Bakanlığın yapacağı belirlemede birliklerin ortak sayısı ve ciro kriterine ilişkin örneğin sayı ve miktar olarak bir çerçeve çizilmediği gibi "ortak sayısı ve ciro gibi" kıstaslardan hangi kıstasların anlaşılması gerektiğine ilişkin bir belirleme de yapılmamış, bu konuda yetki tümüyle Bakanlığa bırakmıştır.

Hukuk devletinin temel unsurlarından birisi de "belirlilik"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi de gereklidir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup bireyin, yasadan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesidir. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Gerek ortak sayısı ve ciro kıstasına, gerek bu kıstaslara benzeyen kıstaslara ilişkin bir belirleme yapılmamış olduğundan, iptali istenen ibare Anayasanın 2 nci maddesine aykırıdır.

Anayasanın 7 nci maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez" denilmektedir. Buna göre, yasa ile yürütme organına genel ve sınırları belirsiz bir düzenleme yetkisinin verilebilmesi olanaklı değildir. Yürütmenin düzenleme yetkisi, sınırlı, tamamlayıcı ve bağımlı bir yetkidir. Yasa ile yetkilendirme Anayasanın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamını taşımamaktadır. Temel ilkeleri belirlenmeksizin ve çerçevesi çizilmeksizin, yürütme organına düzenleme yetkisi veren bir yasa kuralı ile sınırsız, belirsiz, geniş bir alanın yönetimin düzenlemesine bırakılması, Anayasanın belirtilen maddesine aykırılık oluşturur.

Anayasanın 8 inci maddesinde ise yürütme yetkisi ve görevi düzenlenmiştir. Yasakoyucu belli konularda gerekli kuralları koyacak, çerçeveyi çizecek eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacak, idare ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyarak Yasa'nın uygulanmasını sağlayacaktır. Esasen Anayasanın 8 inci maddesinin, yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve yasalara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir hükmünün anlamı budur.

Bağımsız denetime tabi olacak birliklerin belirlenmesine esas olacak "ortak sayısı ve ciro gibi" kıstaslar konusunda yasakoyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden iptali istenen İbere ile yürütmeye yetki verilmesi, sınırsız ve belirsiz bir alanı yürütmenin düzenlemesine bırakılması Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerine açıkça aykırıdır.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesi 27.12.2012 günlü ve E.2012/102, K.2012/207 sayılı Kararında, 5346 sayılı Kanun kapsamındaki üretim tesisleri ile elektrik üretimi yapılan diğer tesislerin, inceleme ve denetiminin EPDK tarafından denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılabilmesine yönelik hükmü, "İnceleme ve denetimin EPDK tarafından yapılması halinde denetlenen bakımından mali bir külfete yol açmamakta iken söz konusu denetimin EPDK tarafından yetkilendirilen denetim şirketlerinden hizmet satın alınarak yaptırılması hâlinde denetim masraflarının denetlenenden alınması sonucuna yol açan düzenleme, denetlenenler yönünden aynı hukuki konumda bulunan şirketlere farklı işlem ve yükümlülükler getirilmesi sonucunu" doğurduğu gerekçesiyle Anayasanın 10 uncu maddesindeki yasa önünde eşitlik ilkesine aykırı bulmuştur.

Ortak sayısı ve ciro gibi ölçütlere göre Bakanlık tarafından belirlenen Birlikler 6102 sayılı Kanuna göre denetlenir ve denetim giderleri Birlik bütçesinden ödenirken; Bakanlığın belirlemesi dışında kalan Birlikler ile kooperatifler ve ayrıca 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan diğer kooperatif ve birlikler ise 6102 sayılı Kanuna göre denetlenmeyecek ve bütçelerinden bağımsız denetim gideri ödemesinde bulunmayacaklardır. Bu bağlamda, iptali istenen düzenleme, 4572 sayılı Kanun ile 1163 sayılı Kanunda hukuki konum ve durumları ile statüleri aynı olan Birlik ve kooperatifler için farklı işlem ve mali yükümlülükler getirilmesi sonucunu doğurduğundan, Anayasanın 10 uncu maddesindeki yasa önünde eşitlik ilkesine de aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 22 nci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrası, Anayasanın 2 nci, 7 nci, 8 inci ve 10 uncu maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

7) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 31 inci Maddesinin Son Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali istenilen kural ile kamu yararına çalışma statüsü verilmiş olan derneklere, 5018 sayılı Kanunun 29 uncu maddesi hükmüne tabi olmaksızın yardım yapılmak üzere, Sağlık Bakanlığı bütçesinde gerekli ödeneğin öngörülmesi hükme bağlanmış, diğer bir anlatımla bütçe ödeneğine ilişkin hükme yer verilmiştir.

Yasa tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülme usul ve esasları ile yayımlanması Anayasanın 88 inci ve 89 uncu maddelerinde düzenlenmiş, bütçe yasalarının görüşülme usul ve esasları ise 162 nci maddede ayrıca kurala bağlanmıştır. Buna göre, bütçe yasa tasarılarının görüşülmesinde ayrı bir yöntem kabul edilmiş, Genel Kurul'da üyelerin gider arttırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiş ve Anayasanın 89 uncu maddesiyle de Cumhurbaşkanı'na bütçe yasalarını bir daha görüşülmek üzere TBMM'de geri gönderme yetkisi tanınmamıştır. Öte yandan, Anayasanın 163 üncü maddesinde, bütçelerde değişiklik yapılabilmesi esasları da düzenlenmiş, Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname ile bütçede değişiklik yapma yetkisi verilmemiştir.

Anayasada birbirinden tamamen değişik biçimde kurala bağlanan bu iki yasalaştırma yönteminin doğal sonucu olarak, yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun, bütçe yasası ile düzenlenmesine olanak bulunmamaktadır.

Bu duruma göre bir yasa hükmünün, malî yıl gibi geçici bir süre için bile olsa, Bütçe Yasası ile değiştirilmesine veya kaldırılmasına olanak bulunmadığı gibi öteki yasalarda da bütçe ödenegine ilişkin hükümlerin yer alması aynı nedenlerden ötürü olanaksız olduğundan her iki hale de uymayan bir hükmün, Anayasanın açıklanan 161 inci ve 162 nci maddelerine aykırı olacağı açıktır.

Bu nedenle iptali istenilen söz konusu kural, Anayasanın 161 inci ve 162 nci maddelerine aykırıdır.

Diğer taraftan Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesinde yer alan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi ile bağdaşması düşünülemez (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225). Bu nedenle de 12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin; birinci fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırı olmak üzere" ibaresi ile ikinci fıkrası, Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine de aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 31 inci maddesinin son fıkrası, Anayasanın 2 nci, 11 inci, 161 inci ve 162 nci maddelerine aykırı olup, iptali gerekmektedir.

8) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 49 uncu Maddesiyle Değiştirilen 18.05.2004 Tarihli ve 5174 Sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 100 üncü Maddesinin İkinci Fıkrasındaki ". ile organlarında görevli üyeleri, ." İbaresinin Üçüncü Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

İptali İstenen Kuralların Anlam ve Kapsamı

18.05.2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 100 üncü maddesindeki, "Odalar, borsalar, Birlik ve bunların bağlı ve ilgili kuruluşları, Bakanlığın denetimine tâbidir." hükmü;

28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 49 uncu maddesi ile,

"Odalar, borsalar, Birlik ve bunların bağı ve ilgili kuruluşları Bakanlığın denetimine tabidir.

Odalar, borsalar ve Birliğin ilgili personeli ile organlarında görevli üyeleri, Bakanlık müfettişlerinin talebi üzerine her türlü belge, defter, kayıt ve bilgileri ibraz etmek ve örneklerini noksansız ve gerçeğe uygun olarak vermek, para ve para hükmündeki evrakı göstermek, bunların sayılmasına ve incelenmesine yardımcı olmak, yazılı ve sözlü bilgi taleplerini karşılamak, denetimde her türlü yardım ve kolaylığı göstermek ve çalışmalarını yapabilecekleri uygun bir yer tahsis etmekle yükümlüdür.

İkinci fıkrada belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen veya 76 ncı maddede belirtilen suçlardan dolayı haklarında kovuşturmaya başlanan ya da görevi başında kalması yapılan denetim bakımından sakıncalı görülen oda, borsa ve Birlik personeli Bakanlık müfettişinin teklifi üzerine Bakanlıkça tedbiren geçici olarak görevden uzaklaştırılabilir. Bu madde kapsamında organ üyelerinin görevden uzaklaştırılmaları ise Bakanlık veya doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından yetkili asliye hukuk mahkemesinde açılan dava üzerine, iki ay içinde basit usulde yapılacak yargılama sonucunda karara bağlanır. Dava sonucu, mahkemece Bakanlık, ilgili oda veya borsa ve Birliğe bildirilir. Görevden uzaklaştırılan personele, uzaklaştırma süresi boyunca yapılacak ödemelerin üçte ikisi ödenir.

Bu madde kapsamında görevden uzaklaştırılanlar; denetim sırasında veya denetimin tamamlanmasından sonra Bakanlık kararıyla veya haklarında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği ya da mahkûmiyetlerine karar verilmediği takdirde görevlerine dönerler. Görevine iade edilenlerin uzaklaştırma süresi boyunca mahrum kaldığı ödentileri, kanuni faizleri ile birlikte istihdam edilen oda, borsa veya Birlik tarafından ödenir.

Bakanlık, bu madde kapsamında açılan davaları katılan sıfatıyla takip edebilir.

Odalar, borsalar, Birlik ve bunların organları ile bağı ve ilgili kuruluşları, Bakanlıkça yapılan denetim sonucunda verilen talimatlara ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin alınan tedbirlere riayet etmek zorundadır."

şeklinde değiştirilmektedir.

Öte yandan, 5174 sayılı Kanunun "Cezai takibat" başlıklı 76 ncı maddesi ise, "Odalar, borsalar ve Birlik paraları ile para hükmündeki evrak, senet ve sair malları aleyhine suç işleyen ve bilanço, zabıtname, rapor ve diğer her çeşit kağıt ve defterler üzerinde suç mahiyetinde değişiklik yapan veya bunları kasten yok eden organlarının üyeleri ile personeli hakkında Devlet memurları hakkındaki cezalar uygulanır." denilirken;

"Organların görevlerine son verilmesi ve faaliyetten men edilmesi" başlıklı 94 üncü maddesi,

"Kuruluş amaçları veya Kanunda belirtilen asli görevlerini Bakanlığın yazılı uyarısına rağmen yerine getirmeyen oda, borsa veya Birlik organlarının görevlerine son verilmesine ve yerlerine yenilerinin seçtirilmesine, Bakanlığın veya bunların bulundukları ildeki Cumhuriyet savcısının istemi üzerine, o yerdeki asliye hukuk mahkemesince karar verilir. Yargılama, basit yargılama usulüne göre yapılır ve en geç iki ay içerisinde sonuçlandırılır.

Görevlerine son verilen organların yerine, bu Kanundaki usul ve esaslara göre, en geç bir ay içerisinde yenileri seçilir. Yeni seçilenler, eskilerin görev süresini tamamlar.

Bu organların, görevlerine son verilmesine neden olan ve mahkeme kararında belirtilen tasarrufları hükümsüzdür.

Yeni organ seçimleri yapıluncaya kadar rutin iş ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, oda ve borsalar için Birlik, Birlik için Bakanlıkça belirlenir.

Millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde, gecikmede sakınca varsa, oda ve borsalarda vali, Birlikte Bakanlar Kurulu, organların faaliyetten men edilmesine karar verebilir ve bu durumu Bakanlığa bildirir.

Faaliyetten men kararı, yirmidört saat içerisinde yetkili hâkimin onayına sunulur; hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar. Aksi takdirde, bu idarî karar kendiliğinden ortadan kalkar.

Faaliyetten men kararı, organın görevlerine son verilmesi isteminin nihaî olarak karara bağlanmasına kadar geçerlidir.

Yukarıda belirtilen veya kanunlarda öngörülen haller dışında, oda, borsa veya Birlik organlarının görevlerine son verilemez, bu organlarda yer alanlar görevden alınamaz."

şeklinde kurallaştırılmıştır.

Anayasanın "Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları" başlıklı 135 inci maddesinin birinci fıkrasında, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının;

- Belli bir mesleğe sahip olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak,*
- Mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak,*
- Mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak,*
- Meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak,*

üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzel kişileri olduğu belirtilmiş; beşinci fıkrasında, "Bu meslek kuruluşlarını üzerinde Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir." denilirken; altıncı ve yedinci fıkralarında ise, Devletin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının sorumlu organları üzerinde yapacağı idari denetimin esas ve usulleri düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelere göre, Anayasada meslek kuruluşları, kamu kurumu olarak düzenlenmemiş, bir mesleğe sahip olanların kuracağı mesleki örgütün, mesleğin ve meslek mensuplarının toplumsal yaşamdaki yeri ve işlevinden dolayı kamu kurumu niteliğinde sayılması öngörülmüştür. Söz konusu kuruluşlar, Anayasanın 135 inci maddesinin birinci

fikrasında tek tek sayılan amaçları gerçekleştirmek üzere, organları kendi üyeleri tarafından yargı gözetimi altında yapılan seçimle oluşan özerk kamu tüzel kişileridir.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşu olmayıp özerk meslek kuruluşları oldukları için, Devletin bunlar üzerindeki denetimi, meslek kuruluşu olmaktan kaynaklanan özerkliklerini ortadan kaldıracak nitelikte olan hiyerarşik denetim şeklinde değil, özerklikleri ile bağdaşan vesayet denetimi şeklinde olmak durumundadır. Anayasanın 135 inci maddesinin beşinci fıkrasında söz konusu vesayet denetiminin, idari ve mali denetim şeklinde gerçekleştirileceği belirtilirken; altıncı ve yedinci fıkralarında ise idari vesayet denetiminin kuralları konmuştur.

Devletin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerinde vesayet denetimi bağlamında yapacağı idari ve mali denetimin, idari denetim ayağı Anayasanın 135 inci maddesinin altı ve yedinci fıkralarındaki kurallarla uyumlu olacak şekilde 5174 sayılı Kanunun "Organların görevlerine son verilmesi ve faaliyetten men edilmesi" başlıklı 94 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla, 5174 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinde, Devletin kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerinde Anayasanın 135 inci maddesinin beşinci fıkrasına göre yapacağı idari ve mali denetimin mali denetim ayağı düzenlenmektedir.

Denetimin her türünde, denetimin yapılabilmesinin ön koşulu belge ve bilgiye erişimdir. Ancak, söz konusu belge ve bilgiye erişim sınırsız değil; denetimin alanı ve kapsamıyla sınırlıdır.

28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı Kanunun 49 uncu maddesi ile değiştirilen 5174 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, Bakanlık müfettişlerine odalar, borsalar ve Birliğin ilgili personeli yanında oda, borsa ve Birlik organlarında görevli üyelerden de her türlü belge ve bilgiyi isteme yetkisi verilmekte ve üçüncü fıkrasında ise bu organlar üyeleri yükümlülüklerini yerine getirmezler ise Bakanlık müfettişinin talebi ve Bakanlığın kararıyla görevden uzaklaştırılmaları öngörülmektedir.

5174 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinde oda organları, meslek komiteleri, meclis, yönetim kurulu ve disiplin kurulu; 35 inci maddesinde borsa organları, meslek komiteleri, meclis, yönetim kurulu ve disiplin kurulu; 60 ıncı maddesinde Birlik organları, genel kurul, oda ve borsa konseyleri, yönetim kurulu ve yüksek disiplin kurulu olarak sıralanmışlardır.

Bu organlara meslek kuruluşu üyelerinin yargı gözetiminde yapılan seçimleri sonucunda gelinmekte ve ayrıca bu organların karar ve faaliyetleri üzerinde yapılacak idari vesayet denetimi, Anayasanın 135 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları ile 5174 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Bakanlığın kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları üzerinde yapacağı mali vesayet denetiminin kapsamına, oda ve borsaların meslek komiteleri, meclis ve disiplin kurulları ile Birliğin genel kurul, oda ve borsa konseyleri ile yüksek disiplin kurulunun (olmayan) hesap, işlem, mali tablo ve faaliyetleri girmemektedir. Çünkü, oda, borsa ve Birlikte hesapların tutulması ve hesaplardan mali tabloların üretilmesi ile işlem ve faaliyetlerin yürütülmesi görevleri yönetim kurullarının yetki ve sorumluluğundadır. Oysa düzenleme, oda, borsa ve Birliklerin mali karar ve süreçlerde görev ve yetkileri bulunmayan ve dolayısıyla mali denetim kapsamında olmayan diğer organlarının üyelerinden de mali denetim kapsamında bilgi ve belge istenmesini ve yükümlülüğün ihlali durumunda görevden alınmalarını öngörmektedir.

Öte yandan hiyerarşik denetim ile vesayet denetimi arasındaki temel fark, hiyerarşik denetimde denetleyen ile denetlenen aynı tüzel kişilik içinde yer alır ve denetleyen denetlenen tüzel kişiliğin hiyerarşik kademe ve dereceleri üzerinde -görevden alma dahil- tüm yönetsel yetkileri uhdesinde taşırken; vesayet denetiminde denetleyen ayrı denetlenen ayrı tüzel kişiliklerdir ve özerklik esas vesayet istisna olduğu için denetleyen vesayet makamı denetlenen üzerinde vesayete ilişkin yetkilerle sınırlıdır. Bu bağlamda, denetleyen vesayet makamı denetlenen tüzel kişiye ait hiyerarşik kademe ve dereceler üzerinde denetlenene ait yönetsel yetkileri kullanamaz; denetlenenin yerine geçerek idari ve mali kararlar alamaz. Denetlenene ait yetkilerin kullanılması ve denetlenenin yerine geçerek idari ve mali kararlar alınması, vesayet denetimini hiyerarşik denetime dönüştürerek amaç ve işlevinden saptırır.

Anayasaya Aykırılık Sorunu

a) İkinci Fıkradaki ". ile organlarında görevli üyeleri ." İbaresini ile Üçüncü Fıkranın İkinci Tümcisinin Anayasaya Aykırılığı

6174 sayılı Kanunun 6455 sayılı Kanunun 49 uncu maddesiyle değişik 100 üncü maddesinin ikinci fıkrasında, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı) müfettişlerine, oda, borsa ve Birlik personeli yanında, oda, borsa ve Birlik organlarında görevli üyelerden de her türlü belge, defter, kayıt ve bilgileri ibraz etme, örneklerini noksansız ve gerçeğe uygun olarak verme, para ve para hükmündeki evrakı gösterme, bunların sayılması ve incelenmesine yardımcı olma, yazılı ve sözlü bilgi verme, denetimde her türlü yardım ve kolaylığı gösterme ve çalışmalarını yapabilecekleri uygun bir ortamı tahsis etme yükümlülüğü getirilmiş; üçüncü fıkrasında ise söz konusu yükümlülükleri yerine getirmeyenler, Bakanlık veya doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından yetkili asliye hukuk mahkemesinde açılacak dava üzerine basit usulde yapılacak yargılama sonucunda görevden uzaklaştırılmaları öngörülmüştür.

5174 sayılı Kanunun 13 üncü maddesine göre oda organları, meslek komiteleri, meclis, yönetim kurulu ve disiplin kurulundan; 35 inci maddesine göre borsa organları meslek komiteleri, meclis, yönetim kurulu ve disiplin kurulundan; 60 uncu maddesine göre Birlik organları ise genel kurul, oda ve borsa konseyleri, yönetim kurulu ve yüksek disiplin kurulundan oluşmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 27.12.2012 tarihli ve E.2012/102, K.2012/207 sayılı kararında da belirtildiği üzere, "Kanunların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle kanun koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

Kanun koyucu, düzenlemeler yaparken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlıdır. Bu ilke ise "elverişlilik", "gereklilik" ve "orantılılık" olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. "Elverişlilik", başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını; "gereklilik", başvuru önlemin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve "orantılılık" ise başvuru önlem ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir."

Bakanlık müfettişlerinin Anayasanın 135 inci maddesinin beşinci fıkrasına göre Oda ve borsalar ile Birlikte yapacağı mali denetimin kapsamına, oda, borsa ve Birlik yönetim

kurullarının görev, yetki ve sorumluluğunda olan hesap ve mali tablolar ile işlem ve faaliyetler girmekte; buna karşın diğer organların Bakanlık müfettişlerince mali denetim kapsamında denetlenecek hesap, mali tablo, işlem ve faaliyetleri bulunmamaktadır. Bakanlık müfettişinin mali denetim kapsamında bilgi ve belgeye erişim yetkisinin kapsamına ". ile organlarında görevli üyeleri ." ifadesiyle, mali denetim kapsamında hesap ve işlemleri olmayan oda ve borsalarda meslek komiteleri, oda/borsa meclisi ve oda/borsa disiplin kurulunun, Birlikte ise, genel kurul, oda ve borsa konseyleri ile yüksek disiplin kurulunun üyelerinin alınarak görev, yetki ve sorumluluklarında olmayan ve ellerinde bulunmayan "her türlü belge, defter, kayıt ve bilgileri ibraz etme, örneklerini noksansız ve gerçeğe uygun olarak verme, para ve para hükmündeki evrakı gösterme, bunların sayılması ve incelenmesine yardımcı olma, yazılı ve sözlü bilgi verme, denetimde her türlü yardım ve kolaylığı gösterme ve çalışmalarını yapabilecekleri uygun bir ortamı tahsis etme" yükümlülüğüne tabi tutulmaları ile görev, yetki ve sorumlulukları olmayan bir alanda yükümlülüklerini yerine getirmedikleri gerekçesiyle Bakanlık veya doğrudan Cumhuriyet savcısı tarafından yetkili asliye hukuk mahkemesinde açılacak dava üzerine basit usulde yapılacak yargılama sonucunda görevden uzaklaştırılmaları, "gerekli" olmadığı, "elverişli" bulunmadığı ve başvuru ile ulaşılmak istenen amaç arasında "orantı" bulunmadığı için Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devletinin "ölçülülük" ilkesiyle bağdaşmaz.

Ayrıca, hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak, kamu yararı amacıyla da olsa, kişileri hedef alan düzenlemelerde, adalet ve hakkaniyet ölçütlerinin göz önünde tutulması gerekir. Kişilerin, görev, yetki ve sorumluluklarında olmayan konu ve alanlarda yükümlü kılınmasında kamu yararı olmadığı gibi, görev, yetki ve sorumluluğunda bulunmayan işlerden dolayı haklarında görevden uzaklaştırılma talepli dava açılmasında hak, hukuk, adalet ve hakkaniyet bulunmadığından, iptali istenen düzenlemeler hukuk devleti ilkesine bu açıdan da aykırılık oluşturur.

Öte yandan Anayasanın 18 inci maddesinde, zorla çalıştırma yasağı getirilmiş ve angarya yasaklanmıştır. Oda ve borsalarda meslek komiteleri, oda/borsa meclisi ve oda/borsa disiplin kurulu, Birlikte ise, genel kurul, oda ve borsa konseyleri ile yüksek disiplin kurulu üyelerinin, Bakanlık müfettişinin talebi doğrultusunda "her türlü belge, defter, kayıt ve bilgileri ibraz etme, örneklerini noksansız ve gerçeğe uygun olarak verme, para ve para hükmündeki evrakı gösterme, bunların sayılması ve incelenmesine yardımcı olma" gibi yükümlülüklerle tabi tutulması, angarya kapsamında olduğundan Anayasanın 18 inci maddesine de aykırılık oluşturur.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 6174 sayılı Kanunun 6455 sayılı Kanunun 49 uncu maddesiyle değişik 100 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki, ". ile organlarında görevli üyeleri ." ibaresi Anayasanın 2 nci ve 18 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.

b) Üçüncü Fıkranın İlk Tümcesinin Anayasaya Aykırılığı

Maddenin üçüncü fıkrasında, Bakanlık müfettişlerinin talebi üzerine her türlü belge, defter, kayıt ve bilgileri ibraz etmek ve örneklerini noksansız ve gerçeğe uygun olarak vermek, para ve para hükmündeki evrakı göstermek, bunların sayılmasına ve incelenmesine yardımcı olmak, yazılı ve sözlü bilgi taleplerini karşılamak, denetimde her türlü yardım ve kolaylığı göstermek ve çalışmalarını yapabilecekleri uygun bir yer tahsis etmekle yükümlü tutulan oda, borsa ve Birlik personeli ile organlarında görevli üyeleri, söz konusu yükümlülüklerini yerine getirmezler veya oda, borsa ve Birlik personeli ile organlarında görevli üyeler hakkında oda, borsa ve Birlik paraları ile para hükmündeki evrak, senet ve sair mallar aleyhine suç işleme ve

bilanço, zabıtname, rapor ve diğer her çeşit kağıt ve defterler üzerinde suç mahiyetinde değişiklik yapma veya bunları kasten yok etme suçlarından dolayı kovuşturmaya başlanmışsa ya da görev başında kalması yapılan denetim bakımından sakıncalı görülürse oda, borsa ve Birlik personelinin Bakanlık müfettişinin teklifi üzerine Bakanlıkça tedbiren geçici olarak görevden uzaklaştırılacağı öngörülmektedir.

Örneğin, Anayasanın 160 ıncı maddesine göre Sayıştay, merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamakla görevlidir.

Sayıştayın söz konusu denetimi yapabilmesi ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlayabilmesi için denetim alanı ve kapsamı içindeki bilgi ve belgeye ulaşması mutlak bir zorunluluktur.

Sayıştayın bilgi ve belgeye erişim yetkisi 6085 sayılı Sayıştay Kanununun 6 ncı maddesinde; bilgi ve belgeye erişiminin engellenmesinin yaptırımları ise 9 uncu maddesinde düzenlenmiş; ancak Sayıştay denetimine tabi olan idareler, kamu idaresi olmalarına ve Sayıştay bunlar üzerinde vesayet denetimi de değil, TBMM adına dış denetim yapmasına rağmen, Sayıştaya denetlediği kamu idaresi personelini açığa alma gibi, denetlediği kamu idarelerinin uhdesinde olan bir yetki verilmemiştir. Çünkü, idare hukukunun temel ilkesi kamu görevlilerinin atanmalarındaki usule göre görevden alınmalarıdır ve kamu personelini atamak ve geçici olarak görevden almak, atamaya yetkili amirlere aittir. Oysa oda, borsa ve birlikler, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır ve personeli de bazı suçlar yönünden devlet memuru sayılsalar da kamu görevlisi değil, işçidir.

Denetim (İng. Audit; Fr. Contrôle), bir kurum veya kuruluşun işlem ve faaliyetlerinin belirlenen hedeflere, bütçeye, hukuksal düzenleme ve standartlara uygun olarak yürütülmesini güvence altına almak üzere yönetim olgusunun bir unsuru veya uzantısı olarak yapılan düzenli bir faaliyettir.

Anayasanın 135 inci maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen ve denetimin bir türü olan idari/yönetimsel denetim (İng. Administrative audit; Fr. Contrôle administratif), yönetimin kararlarının, karar verme organizasyonlarının, hizmet üretme yapı ve süreçleriyle prosedürlerinin ve kararlara ilişkin dokümanların bağımsız ve tarafsız bir şekilde incelenmesi iken; diğer türü olan mali denetim (İng. Financial audit; Fr. Contrôle financier) ise, idarelerin hesap ve mali tablolarının güvenilirliği ile doğruluğunun, işlem ve faaliyetlerinin ise mevzuata uygunluğunun incelenmesidir ki bu inceleme görüş bildirme (denetçi kanaati bildirme veya bildirmeme) şeklindeki bir denetçi raporu ile sonuçlanır. Bu bağlamda, mali denetimin amacı hesaplara ilişkin muhasebe kayıtları ile mali raporların doğruluğuna ve güvenilirliğine tanıklık etmek ile işlem ve faaliyetlerin hukuksal düzenlemelere uygunluğunu tespit etmektir.

Bakanlığın oda, borsa ve Birlik, üzerinde yapacağı mali denetimde, Bakanlık müfettişlerinin bilgi ve belgeye erişimleri denetimin doğasından kaynaklanan temel bir zorunluluktur. Ancak, oda, borsa ve Birlik, kamu kurumu niteliğinde özerk meslek kuruluşu olduğu ve Sanayi ve Ticaret (Bilim, Sanayi ve Teknoloji) Bakanlığından ayrı tüzel kişilikleri bulunduğu için Bakanlığın bunlar üzerindeki denetimi vesayet denetimi şeklinde olmak durumundadır. Bakanlık müfettişlerinin Bakan adına Bakanlık teşkilatı üzerinde bulunan yetkilerinin birebir aynısının oda, borsa ve birlikler üzerinde kullanılıyor olması, vesayet denetimini, aynı tüzel kişilik üzerinde gerçekleştirilen hiyerarşik denetime dönüştürür.

Bakanlık müfettişlerinin bilgi ve belgeye erişiminin engellenmesi durumunda Bakanlığın oda, borsa ve Birlik üzerinde gerçekleştireceği vesayet denetimi hiyerarşik denetimden farklı olarak, Bakanlığın bilgi ve belgeye erişimini engelleyen oda, borsa ve Birlik personelinin geçici olarak görevden alınarak haklarında disiplin soruşturması ve/veya ceza davası açılmasını atamaya yetkili oda, borsa ve Birlikten talep etmesi; talebin haklı bir nedene dayanmaksızın yerine getirilmemesi durumunda ise, Bakanlığın Cumhuriyet savcılarına suç duyurusunda bulunarak sorumluları hakkında ceza davası açılması ve bilgi ve belgeye erişiminin yargı kararıyla sağlanması şeklinde olabilir.

Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan oda, borsa ve Birlik, Bakanlığın idari teşkilatı içinde bir birim veya bağlı ya da ilgili kuruluşuymuş ve personeli de Bakanlığın personeliymiş gibi, Bakanlık müfettişlerinin talebi üzerine Bakanlığın oda, borsa ve Birliğin atamaya yetkili amirlerinin yerine geçip işlem tesis ederek, oda, borsa ve Birlik personeli geçici olarak görevden alması, vesayet denetimini hiyerarşik denetime dönüştürdüğü ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının özerklikleriyle bağdaşmadığı için Anayasanın 135 inci maddesine aykırılık oluşturur.

Yukarıda açıklanan gerekçelerle 6174 sayılı Kanunun 6455 sayılı Kanunun 49 uncu maddesiyle değişik 100 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının, "İkinci fıkra da belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen veya 76 ncı maddede belirtilen suçlardan dolayı haklarında kovuşturmaya başlanan ya da görevi başında kalması yapılan denetim bakımından sakıncalı görülen oda, borsa ve Birlik personeli Bakanlık müfettişinin teklifi üzerine Bakanlıkça tedbiren geçici olarak görevden uzaklaştırılabilir." şeklindeki ilk tümcesi Anayasanın 135 inci maddesine aykırı olduğundan iptali gerekir.

9) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 52 nci Maddesinin (1) Numaralı Fıkrası ile (3) Numaralı Fıkrasındaki "ile Bakanlar Kurulunca belirlenen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından" İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

A- 52 nci Maddenin (1) Numaralı Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı

a- (1) Numaralı Fıkranın Birinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 52 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde, yurt dışına çıkış yapan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından çıkış başına 15 Türk Lirası harç alınması öngörülmüştür.

Anayasa Mahkemesinin 01.11.2012 tarihli E.2011/64 ve K.2012/168 sayılı kararında, "Devletin harç alma yetkisinin dayanağını oluşturan Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır." denilmiştir. Vergilendirmede genel kural, "kanunla belirlenmiş" konu ve kişilerden vergi, resim ve harç alınmasıdır. Kanunla yapılması koşuluyla bir kamu hizmetinden harç alınması, kanun koyucunun takdirine bağlıdır." denilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin bu kararında da açıkça vurgulandığı üzere harç, yapılan bir kamu hizmetinin karşılığıdır. Yurt dışına çıkışlarda harcı alınmasını gerekli kılan belirli ve yapılmasında zorunluluk görülen bir kamu hizmetinin verilmediği yadsınamaz. Bu nedenle iptali istenilen kural, Anayasanın 73 üncü maddesine aykırıdır.

Diğer taraftan yurt dışına çıkış harcının "vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti" ile doğrudan ilgili olduğu açıktır

Anayasanın 23 üncü maddesinin 5982 sayılı yasa ile değişik beşinci fıkrası "Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hakim kararına bağlı olarak sınırlanabilir" hükmüne amirdir.

Yurt dışına çıkma özgürlüğü değişiklikten önceki hüküm sebebiyle;

- askerlik ve vergi yükümlülüğü gibi vatandaşlık ödevleri nedeniyle idare tarafından (Milli Savunma Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı ile bakanlık teşkilatlarındaki yetkilendirilmiş merciler tarafından),

- ceza soruşturması aşamasında kolluğun talebi üzerine veya resen savcı tarafından,

- ceza kovuşturması nedeniyle de hâkim tarafından

engellenebiliyordu.

Anayasanın 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasının değiştirilmesiyle yurt dışına çıkma özgürlüğünü önemli ölçüde kısıtlayan idare ve savcılık kararıyla getirilen engellemeler kaldırılmıştır.

Anayasanın 23 üncü maddesinin beşinci fıkrası uyarınca yurt dışına çıkma hürriyeti ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hakim kararına bağlı olarak sınırlandırılabilirliğinden vergi ödevlerine bağlı olarak yurt dışına çıkış yasağı getirilemeyeceği kuşkusuzdur.

Hal böyle iken yurt dışına çıkışlarda yurt dışına çıkış harcı alınması, vatandaşın yurt dışına çıkış hürriyetini zedeleyen bir düzenleme olduğundan iptali istenen 52 nci maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi, Anayasanın 23 üncü maddesine de aykırıdır.

b- (1) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

52 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde "Bakanlar Kurulu, bu miktarı sifra kadar indirmeye yetkilidir" denilmiş yani yurt dışına çıkış harcının Bakanlar Kurulunca kaldırılması imkanı getirilmiştir. Böyle bir düzenlemenin ise Anayasanın 73 üncü maddesindeki verginin yasallığı ilkesine aykırı düştüğü açıktır.

Belirtilen nedenlerle 52 nci maddenin (1) numaralı fıkrasının,

- birinci cümlesinin Anayasanın 23 üncü ve 73 üncü maddelerine,

- ikinci cümlesinin Anayasanın 73 üncü maddesine aykırı olduğundan,

iptal edilmeleri gerekmektedir.

B- 52 nci Maddesinin (3) Numaralı Fıkrasındaki "ile Bakanlar Kurulunca belirlenen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından" İbaresinin Anayasaya Aykırılığı

52 nci maddesinin (3) numaralı fıkrasında, "Bakanlar Kurulunca belirlenen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından yurt dışına çıkış harcı alınmaz" denilmiştir.

Anayasanın "vergi ödevi" başlıklı 73 üncü maddesindeki genel kural, kanun ile belirlenen konu ve kişilerden vergi alınmasıdır. Kanun koyucu vergiyi belirlerken sosyal, ekonomik, mali ve kültürel amaçlı ya da benzer nedenlerle konu ve kişileri vergiden muaf veya müstesna kılabilir. Bu onun Anayasanın 73 üncü maddesinde belirtilen kurallara bağlı kalması koşulu ile takdir yetkisi içindedir.

Vergilendirmede adalet ve eşitlik, yükümlülerin vergi ödeme güçleri dikkate alınarak vergilendirmenin yapılması ile vergide genellik ise ayırım yapılmaksızın herkesin mali gücüne göre vergi yüküne katılması ile sağlanabilir.

Kanun koyucu vergi koyma, kaldırma, istisna tutma ve muafiyetten yararlandırma gibi düzenlemeler sırasında takdir yetkisini kullanırken, kamu yararı, mali güç, sosyal ve ekonomik amaç, kamu hizmetinin en iyi biçimde görülmesi gibi haklı nedenlere dayanması gerektiğini ve ancak bu suretle vergide adalet ve eşitlik ile genellik ilkesinin korunabileceğini gözetmesi gerekir.

Söz konusu kural ile Bakanlar Kurulu'nun belirleyeceği Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından yurt dışına çıkış harcı alınmaması bu kişiler için bir ayrıcalık tanınması anlamına geldiği, bu tür ayrıcalıkların ise verginin verimliliği ve vergide adalet ilkelerine aykırılık teşkil edeceği gibi harcı sıfıra indirmenin verginin kaldırılması sonucunu doğuracağı, bunun ise verginin yasallığı ilkesi ile bağdaşmayacağı açık olduğundan iptali istenilen" İbare" Anayasanın 73 üncü maddesi ile bağdaşmaz.

Diğer taraftan yukarıda değinilen Anayasa Mahkemesinin 01.11.2012 tarihli E.2011/64 ve K.2012/168 sayılı kararında, "Devletin vergilendirme yetkisinin sınırı, aynı zamanda kişilerin hak ve özgürlüklerinin de sınırını oluşturduğundan, bu yetkinin keyfiliğe kaçacak biçimde kullanılmaması, Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenmiş olan hukuk devleti ilkesinin gereğidir." denilmiştir.

Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin keyfiliğe yol açabileceği kuşkusuzdur. Bu nedenle de iptali istenilen İbare, Anayasanın 2 nci maddesine de aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle, 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 52 nci maddesinin;

- (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasanın 23 üncü ve 73 üncü maddelerine,

- (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasanın 73 üncü maddesine,

- (3) numaralı fıkrasındaki "Bakanlar Kurulunca belirlenen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından yurt dışına çıkış harcı alınmaz" İbaresini Anayasanın 2 nci ve 73 üncü maddelerine,

aykırı olduğundan iptalleri gerekmektedir.

10) 28.03.2013 Tarihli ve 6455 Sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 80 inci Maddesi ile 6102 Sayılı Kanunun 397 nci Maddesine Eklenen (5) Numaralı Fıkranın Anayasaya Aykırılığı

a- (5) Numaralı Fıkranın İkinci Cümlesinin Anayasaya Aykırılığı

(5) numaralı fıkranın birinci cümlesinde 6102 sayılı Kanunun 397 nci maddesinin dördüncü fıkrası kapsamı dışında kalan yani Bakanlar Kurulunca belirlenen 398 inci madde kapsamında denetime tabi olacak şirketler ile 4572 sayılı Kanun kapsamındaki Kooperatiflerin bu fıkra hükümlerine göre denetleneceği belirtildikten sonra fıkranın ikinci cümlesinde; "denetime ilişkin usul ve esaslar ile bu fıkra uyarınca denetim yapacak denetçilerin niteliklerine, uyacakları etik ilkelere, görev ve yetkilerine, seçilmelerine, görevden alınmalarına veya ayrılmalara; denetimin ve denetim raporlarının içeriğine ve raporun genel kurula sunulmasına ilişkin hususlar Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği" hükmüne bağlanmıştır.

Anayasanın 7 nci maddesinde "Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez." denilmektedir. Buna göre, yasakoyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden yürütmeye yetki vermemesi, sınırsız ve belirsiz bir alanı yürütmenin düzenlemesine bırakmaması gerekir. Yasa ile yetkilendirme Anayasanın öngördüğü biçimde yasa ile düzenleme anlamına gelmez. Yasakoyucu gerektiğinde sınırlarını belirlemek koşuluyla bazı konuların düzenlenmesini idareye bırakabilir. Bu bağlamda, sık sık değişik önlemler alınmasına veya bunların kaldırılmasına gerek görülen ekonomik, teknik veya benzeri alanlarda temel kurallar saptandıktan sonra ayrıntıların düzenlenmesinin idareye verilmesi, yasama yetkisinin devri olarak nitelendirilemez.

Anayasanın 8 inci maddesinde ise yürütme yetkisi ve görevi düzenlenmiştir. Yasakoyucu belli konularda gerekli kuralları koyacak, çerçeveyi çizecek eğer uygun ve zorunlu görürse, onların uygulanması yolunda sınırları belirlenmiş alanlar bırakacak, idare ancak o alanlar içinde takdir yetkisine dayanmak suretiyle yasalara aykırı olmamak üzere bir takım kurallar koyarak Yasa'nın uygulanmasını sağlayacaktır. Esasen Anayasanın 8 inci maddesinin, yürütme yetkisi ve görevinin Anayasaya ve yasalara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir hükmünün anlamı budur. Bu kurallara göre yasakoyucunun genel kuralları koyup, düzenlenecek olan alanın esaslı konularının kanunda yeterince belli edilmiş, amaç ve hedefin açıklanmış, sınırlarının ve çerçevesinin yeterince belirlenmiş olması, yürütmenin yapacağı düzenlemenin ölçüsünü vermesi, Anayasanın öngördüğü yürütmenin yargısal denetiminin etkinliğini engellemeyecek nesnel kurallara bağlaması gerekmektedir.

Bu nedenle "denetime ilişkin usul ve esaslar ile bu fıkra uyarınca denetim yapacak denetçilerin nitelikleri, uyacakları etik ilkeler, görev ve yetkileri, seçilmeleri, görevden alınmaları veya ayrılmaları, denetimin ve denetim raporlarının içeriği ve raporun genel kurula sunulması konusunda yasakoyucunun temel ilkeleri koymadan, çerçeveyi çizmeden (5) numaralı fıkranın ikinci cümlesi ile yürütmeye yetki verilmesi, sınırsız ve belirsiz bir alanı yürütmenin düzenlemesine bırakılması Anayasanın 7 nci ve 8 inci maddelerine açıkça aykırıdır.

Diğer taraftan Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesinde yer alan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi ile bağdaşması düşünülemez

b- (5) Numaralı Fıkranın Birinci ve Son Cümlelerinin Anayasaya Aykırılığı

(5) numaralı fıkranın ikinci cümlesinin iptali durumunda bu fıkranın birinci ve son cümlelerinin de uygulanması mümkün olmayacaktır.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, Yasa'nın belirli kurallarının iptali, diğer kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.

Açıklanan nedenlerle 28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 80 inci maddesi ile 6102 sayılı Kanunun 397 nci maddesine eklenen (5) numaralı fıkranın;

a- İkinci cümlesi Anayasanın 2 nci, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

b- Birinci ve son cümlelerinin de uygulama olanağı kalmadığından,

iptal edilmeleri gerekmektedir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Gümrük kapıları ve/veya lojistik merkezlerinin işletme hakkının devri veya kiralanması suretiyle özelleştirilmesi, 4046 sayılı Kanun kapsamında iken; 6455 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle 4458 sayılı Gümrük Kanununa eklenen 218/A maddesiyle, devirlerin yöntemini, değer tespit komisyonu ve görevlendirme komisyonu üyelerini, bu komisyonların çalışma usul ve esasları ile diğer hususları belirleme yetkisinin Gümrük ve Ticaret Bakanına verildiği bir yöntemle özelleştirilmesi öngörülmektedir. Özelleştirmeye ya da devre ilişkin sözleşmenin özel hukuk sözleşmesi olacağı ve uluslararası tahkim yolunun da açık olacağı gözetildiğinde, Bakanın keyfi uygulamalarına açık olan usul ve esaslara göre yapılacak sözleşmelerin ileride telafisi olmayan zarar ve ziyanlara yol açacağına kuşku yoktur.

Öte yandan, 6455 sayılı Kanunun 19 uncu maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki ibare kooperatif ve birliklerin özerlik ve bağımsızlıklarını zedeleyen düzenlemeler olduğundan, uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi mümkün olmayacak zararlar doğacaktır.

6455 sayılı Kanunun 21 inci maddesi ile değiştirilen 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi kamu yararı ve bireyin (yönetim kurulu üyelerinin) hakları arasında adil bir denge oluşturmadığından uygulanması halinde telafisi imkansız zararlara neden olacaktır.

Anayasal düzenin en kısa sürede hukuka aykırı kurallardan arındırılması, hukuk devleti sayılmanın gereğidir. Anayasaya aykırılığın sürdürülmesinin, bir hukuk devletinde subjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceği kuşkusuzdur. Hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağına duraksama bulunmamaktadır.

Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

28.03.2013 tarihli ve 6455 sayılı "Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;

1) 8 inci maddesiyle 4458 sayılı Gümrük Kanununa 218 inci maddeden sonra gelmek üzere eklenen 218/A maddesi, Anayasanın 2 nci, 7 nci ve 47 nci maddelerine aykırı olduğundan,

2) 19 uncu maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesi, Anayasanın 2 nci ve 35 inci maddelerine aykırı olduğundan,

3) 20 nci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki "ürün alım bedelini hesaplama ve ödeme şekline, kredi kullanmalarına, yatırımlarına, gelir-gider farklarının dağıtımına ve giderlerin paylaşımına" ibaresi, Anayasanın 2 nci maddesine aykırı olduğundan,

4) 21 inci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesi, Anayasanın 2 nci, 10 uncu ve 171 inci maddelerine aykırı olduğundan;

5) 21 inci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi, Anayasanın 2 nci ve 18 inci maddelerine aykırı olduğundan,

6) 22 nci maddesi ile değiştirilen 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Hakkında Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrası, Anayasanın 2 nci, 7 nci, 8 inci ve 10 uncu maddelerine aykırı olduğundan,

7) 31 inci maddesinin son fıkrası, Anayasanın 2 nci, 11 inci, 161 inci ve 162 nci maddelerine aykırı olduğundan,

8) 49 uncu maddesiyle değiştirilen 18.05.2004 tarihli ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 100 üncü maddesinin;

a- İkinci fıkrasındaki ". ile organlarında görevli üyeleri, ." ibaresi ile üçüncü fıkrasının ikinci tümcesi, Anayasanın 2 nci ve 18 inci maddelerine aykırı olduğundan,

b- Üçüncü fıkrasının ilk tümcesi, Anayasanın 135 inci maddesine aykırı olduğundan,

9) 52 nci maddesinin;

a- (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesi, Anayasanın 23 üncü ve 73 üncü maddelerine, ikinci cümlesi Anayasanın 73 üncü maddesine aykırı olduğundan;

b- (3) numaralı fıkrasındaki "ile Bakanlar Kurulunca belirlenen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından" ibaresi, Anayasanın 2 nci ve 73 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

10) 80 inci maddesi ile 6102 sayılı Kanunun 397 nci maddesine eklenen (5) numaralı fıkrasının;

a- İkinci cümlesi, Anayasanın 2 nci, 7 nci, 8 inci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,

b- Birinci ve son cümlelerinin de uygulama olanağı kalmadığından,

iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."